

Szerkeszti: Réz Pál (főszerkesztő),
Radnóti Sándor (bírálat), Várady Szabolcs (vers), Závada Pál (széppróza),
Fodor Géza, Szalai Júlia

Szerkesztőbizottság: Bodor Ádám, Dávidházi Péter, Domokos Mátyás,
Göncz Árpád, Kocsis Zoltán, Lator László, Ludassy Mária,
Rakovszky Zsuzsa, Vásárhelyi Júlia.

Tördelőszerkesztő: Környei Anikó. A szöveget gondozta: Zsarnay Erzsébet

TARTALOM

- Spiró György*: Nyaralni muszáj • 251
Gyurka • 253
- Rába György*: A haladás fabulája • 257
A gyász, a kóbor eb • 257
- Szakács Eszter*: Genézis • 258
Féreglyuk, fényév • 258
- Horn András*: A nyelvi komikum kis fenomenológiája
Parti Nagy Lajosnál • 259
- Térey János*: „Doktor Faustus panaszolkodása” • 264
- Határ Győző*: Vakablak • 266
Hamarabb semmint • 267
Párizs • 268
- Fodor Géza*: Bevezető Diderot
„Beszélgetései”-hez • 269
- Denis Diderot*: Beszélgetések „A törvénytelen fiú”-ról (I)
(*Lőrinszky Ildikó fordítása*) • 273
- Fodor Géza*: Termékeny rosszhiszeműség
(Rousseau színházkritikája) • 285
- Czesław Miłosz*: Értelem • 301
Mit számít nekem (*Gömöri György
fordításai*) • 301
- Tass Marianne*: Arckép • 302
Hiány • 302
- Tózsér Árpád*: Kontextuális etika • 303
Szomak • 303
- Rapai Ágnes*: Keverem-kavarom • 305
Vissza! • 305

- Erdélyi Ágnes*: Az a nemes álom • 306
Miklya Zsolt: Három másolat • 315
Turbuly Lilla: Szélrosta • 317
Bozsik Péter: Az attentátor • 318
Jónás Tamás: Mondóka • 334
Holló • 335
Greskovits Endre: Gogol köpönyege (Jhumpa Lahiri műve elé) • 336
Jhumpa Lahiri: A névrokon (*Részlet*) (*Greskovits Endre fordítása*) • 338

FIGYELŐ

- Radnóti Sándor*: Auschwitz betege (Kertész Imre: Felszámolás) • 352
Weber Katalin: Nem mindenre van válasz (Nádasdy Ádám: Ízések és szabályok) • 356
Kovács Éva: Tömegek feltárulkozása (H. Sas Judit: Rendszerváltások, családtörténetek) • 361
Kovács István: Krakkó náci megszállásának ezerkilencszázhatvanegy napja – oldalnézetből (Andrzej Chwalba: Dzieje Krakowa [V.] Kraków w latach 1939–1945) • 364

Megjelenik havonta. Felelős kiadó: Réz Pál. Vörösmarty Társaság
Levélcím: HOLMI c/o Réz Pál, 1137 Budapest, Jászai Mari tér 4/A
Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt.
Előfizethető még postai utalványon Závada Pál címén (1092 Budapest, Ráday u. 11–13.)
Előfizetési díj fél évre 1500, egy évre 3000 forint, külföldön \$35.00, illetve \$70.00
Nyomtatta az ADUPRINT Kft. Vezető: Tóth Béláné

Spiró György

NYARALNI MUSZÁJ

A Duna-partra érve nincs tovább út, gyalog kell menni a homokon, csupa gödör, bucska. A Duna koszosszürke, sehol egy stég, de fürödni úgysem lehetne. Ötvenes éveken létesített vállalati üdülők, sárgára festett földszintes pavilonok, itt-ott egy-egy elhagyott mászóka, libikóka. Nyár van, főszezon, de csak kevesen poroszkálnak kempingnadrágban, gumipapucsban csattogva, port verve, a kolbász sütő előtt öten-hatan ácsingóznak, ide már csak az jön nyaralni, aki nyaralni csak szeretne.

Terebélyes, az ötvenes évekből ott felejtett asszonyosság fogad minket a hosszúkás, keskeny teremben, ebédlőre utalnak az asztalok és a székek, kultúrteremre a televízió, a terem végén bárpult: a helybelieknek kocsma. Az asszonyosság mosolyt erőltet magára, mit lehet tudni, kik vagyunk. Megrögzötten ismételteti, merre menjünk, hogy megtaláljuk az utolsó pavilon emeletén a kijelölt szobát, elmondja harmadszor, negyedszer, mintha az elmúlt harminc évben bárki egyszer is eltévedt volna. Megszolgálja a fizetését. Fölveszem a két bőröndöt, megindulunk a sárga kavicsúton.

Nyári szabadságok alkalmára rendszeresített vászoncipőjében tipegve jön mellett. Lassan megyek, ő liheg az izgalomtól. Nyaralni fog, két hétig. Kiharcolta, pedig már nyugdíjas. Nagy diadal ez neki, valamit megint sikerült elintéznie. Az is diadal, hogy ott megyek mellette. Megmutathatta annak a terebélyes asszonyoságnak, hogy őt a fia hozza, kocsi-val. A kocsi ugyan odébb kellett hagynunk, de azért látni való, hogy nem Pestről cipelem a bőröndöket gyalog. Mit lehet tudni, mire képesek ezek egy magányos, idős asszonnyal, esetleg apró előnyöket eredményezhet a fiúi jelenlét, mindenetre jobb, ha látják, hogy van neki hozzátartozója. És ha majd látogatói érkeznek, nem ide, hanem a lakásába, később, elmesélheti nekik, hogy én vittem ki, kocsi-val. Már az is győzelem, hogy ingyen jöhetett ki. Fizetségül az úton az életemről kérdezgetett, én pedig válaszoltam, ahogy az anya kérdéseire a fiúnak felelnie illik. Régi játék ez közöttünk, pár éve már egyikünk sem szegi meg a szabályait.

Boldogan fedezi fel, hogy van tusoló – nem fog tusolni –, helyeslően nyugtázza, hogy van a gyerekeknek homokozó – nem fog homokozni –, és elégedett a viszonylagos renddel és tisztasággal. Örül, hogy kevesen lézengenek a hiánytalan kerítésen belül, s hogy a szobák többsége lakatlan. Nem szereti a tömeget, fél. Elérünk az emeletes pavilonig, megtaláljuk a bejáratot éppen azon az oldalon, amelyet a terebélyes asszonyosság az emlékezetünkbe ajánlott, felmegyünk a lépcsőn, a folyosó végén megtaláljuk a kijelölt szobát, anyám a zárba illeszti a kulcsot, megforgatja, diadalmasan fellelegzik: belevaló.

A szobában három dívány, egy szekrény, egy asztalka, egy szék, és van erkély is, az ajtaja szabályosan nyílik, az erkélyen két nyugágy. Kijelöli a díványt, amelyen aludni fog, a másik kettőre rakom a bőröndöket. Kezd kipakolni. Kiskabát. Szvetterek. Blúzok. Kosztümök. Cipők. Papucsok. Törülközők. Ácsorgok, most még nem lehet elmenni, anyám pakolja a nyári ruhatárát, ideges, mert kevés az akasztó, szűk a szekrény, én pedig kitalálom a megoldást: el kell mennem megkeresni a vécét.

A folyosó másik végén találok. Beveszem magam az egyik fölkébe, lehajtom a deszkát, leülök, keresztbe vetem a lábamat, rágyújtok. Itt kihúzhatom egy darabig.

Mindig így nyaraltunk.

Anyámnak külön nyaralóruhái voltak, és volt külön utazóruhája: rózsaszínű, bugygyos sort, fehér bokafix zokni, elől kivágott vászoncipő, áttört, horgolt rövid ujjú blúz. A nyári ruhatárat mindig a régi, nagy, kerek, fekete kalapdobozba kellett pakolni, és oda mást nem is lehetett. A vonaton mindig muszáj volt kávé inni termoszból, és vastag vajjas kenyerek közé sajtolt párizsit és zöldpaprikát kellett enni az utazás alatt, az útra való ételnek és itálnak pedig már előző nap el kellett készülnie. Anyámon mindig napokkal előbb kitört az útiláz, és a feszültség otthon még elviselhetetlenebb lett a szokásosnál. És mindig olyan volt a nyaralás, mintha otthon maradtunk volna, csak apám alhatott néha ebéd után egy kicsit, de munkát mindig vinnie kellett magával oda is, anyám pedig mindig hiányolta az otthoni kényelmet, valami sose klappolt, valamit sose kapott meg, ami szerinte járt volna. A megpróbáltatásokat mégis hőiesen tűrte, mert igenis meg kell követelni az élettől, hogy évente két hetet nyaralhasson. Ebből soha nem engedett. Ha már a férje nem futott be akkora karriert, amilyenre számított, amikor hozzáment, legalább a nyaralásnak meg kellett lennie. És mindig talált az ilyen szakszervezeti üdülőkben olyanokat, akikkel két hétig esténként kanasztázni lehetett, és előttük úgy öltözhetett és úgy viselkedhetett, mintha egy sikeres férfi úriasszony felesége lenne. Ez volt a nyaralások értelme. És emlékezni lehetett rájuk egészen évben, a következő útilázig.

Lassan fogtam fel, miért kell nekünk minden évben hisztérikusan nyaralnunk. Ezekből nagy nehezen kivontam magam. Apám halála után anyám egyedül járt nyaralni egy ideig, majd nekem némi nevem lett, és neki eszébe jutott, hogy velem vitesse ki magát. Hátha valamelyik terebélyes asszonyság, beírva a nevét a nagykönyvbe, egyszer felkapja a fejét, és megkérdi, nem rokona-e annak az illetőnek, mire anyám, arcán könnyű pírral, kitérőleg és kurtán azt felelheti, de igen. És rám emelheti a szemét diadalmasan. És a léte, két hétre legalább, ismét igazolást nyer.

Ülök a végén, és életemben először fiúi gyűlölet nélkül látom magam előtt anyám életét. Soha nem tudott szeretni senkit, és önmagát is bután, ügyefogyottan szerette. Boldog lehetett volna, ha képes szeretni apámat, de nem volt képes.

Odakint valaki vizet ereszt a mosdóba, kezet mos; én gondosan felhajtom az ülőké, hogy csattanjon, majd lehúzó a vizet, zubog. Várok, mintha öltöznék. Kilépek a fülkéből. Anyám a kezét törli, kutatva néz rám, én rámosolygok. Elpanaszolja: az ágya mellett rossz a konnector, pedig elhozta a kislámpát, esténként olvasni akar, de rossz a konnector. Megnyugtatom, hogy biztosan megjavítják.

Most már eleget voltam vele, mehetek.

Az asszonysággal tisztázzuk, hogy a konnector megjavítandó. Elkísér a kapuig, de belül marad a kerítésen, ez az üdülő most már két hétig az övé, kiharcolta magának. A poros útról visszanezlek, rámosolygok, integetésre lendítem a kezem. Ő is integet boldogan, tarkójában érzi az asszonyság pillantását. Neki fia van, és integethet utána. Picike, zsurorodó, törekeny öregasszony. Csámpásan áll a vászoncipőjében, már alig éri a földet.

Megyek, nem nézek hátra, és fura tisztelet ébred bennem anyám iránt. Voltak bámulatos pillanatai nehéz helyzetekben, amikor váratlanul bátran és célszerűen kezdett működni, például '56-ban, meg apám haldoklása idején, de ez most valami más. Karsztos vidéken, ahol talajnak nyoma sincs, veszi észre az ember elképedve, hogy a kövek hasadákaiban, gyökerüket szinte a levegőbe mélyesztve, zöld valamik léteznek makacsul.

Sárgára festett, jellegtelen, kietlen pavilonok az érdektelen Duna-parton. Ez hát a színhely, ahol anyám utolsó nyaralásai egyikét kiharcolta magának. Jelentős színhely. Még egyszer körülnézek, hogy megjegyezzem.

1987

GYURKA

A magas, civilben izzadó, a lábát hányavetin keresztbe vetve trónoló főorvos átlapozza a zárójelentéseket, hümmög, és csóválja a fejét, mintha együtt érezne velem. A borítékot ott hagyja az íróasztalán hanyagul, ahová helyezem. Megnyugszom, hogy ez ilyen egyszerű. Ugyan ő semmit nem fog tenni, de anyám ágát biztosítja. Már csak a majdani kezelőorvosát, a főnővért meg az illetékes nővéreket kell megtalálnom és lefizetnem, és minden hónapban mindenkit újra, amíg anyám él. Az éppen érvényes havi tarifákról egy kedves költőnő világosított fel, akinek ott halt meg az édesanyja nemrég; nekem többet kell majd adnom nála, gazdag embernek tartanak, mert a képem olykor feltűnik a tévében.

Anyám a hátsó szárnyba kerül, a legutolsó szobába; két oldalról vannak ablakai, világos, és lehet szellőztetni, ez jó. Mindössze öten haldokolnak a szobában, ez se rossz, anyám a bejárat felőli falnál középen fog feküdni hatodikként. Az éjjeliszekrényre kikapcsolom a gyümölcslevet, a kristályvizet, a fánkot és a túrós táskát; az éjjeliszekrény ajtaja leng, se gombja nincs, se zárja, majd valamivel rögzítenem kell.

Sokkal kellemesebb hely ez, mint amilyeneket az elmúlt hónapokban végigjártam, jó előre tűrhető elfekvőt keresvén. Anyámnál lényegesen jobb állapotban lévő öregek éldegélnek ezeken a sivár tömegszállításokon olykor évekig, és nem mehetnek el, életfogytiglan vannak bezárva, az ítéletet a hozzátartozóik hozták. Az illetékes főorvosnőre vártam éppen, amikor bejött egy középkorú házaspár egy idős nénivel, valamelyikük anyjával, a néni leült, egy hivatalos személy többoldalas űrlapot tett elé, és tapintatosan elment, a néni pedig töltögette ki a rubrikákat szorgalmasan, ült és körmölt, a házaspár feszengve, némán ácsorgott, rettegve, nehogy a néni, aki jó állapotban volt, fellázadjon és felálljon, és azt mondja, hogy mégsem.

A folyosón téblábolok. A falnál haldoklók ülnek egykedvűen maguk elé meredve. Nem lázad senki. Csodálkozom. A folyosó kiöblösödik, az a társalgó, tévé uralja, nagyon hangosra van állítva, ezekben a kórházakban egész nap üvölt a tévé a folyosón, van, aki bámulja, és nem tudja, mit bámul, van, aki nem bámulja, talán nem is hallja. Régebben vezetékös rádió volt rendszeresítve a kórházakban, és fülhallgatóval hallgathatta, aki akarta, a többieket nem zavarván, de az rég volt. Kerekesszékek billegnek valakik, le-lecsuklik a fejük, férfiak és nők. Nővérek mászkálnak és orvosok, semmi különös. Nem történik semmi, unalmas a haldoklás.

Ülök a főépület előtt az udvaron, az egyik asztalnál, a kajla műanyag széken, tűz a nap, az árnyékos helyeket elfoglalták a betegek és az autók. Nem túl tehetősek itt az orvosok, jobb kocsik kevés van. Ücsörögnek a betegek többedmagukkal vagy egyedül, némelyikük tolószékben, nagyon öregek vagy középkorúak, féllábúak vagy egészen

épek, magukról mit sem tudók és élénkek. Anyámat egyszer-kétszer talán még ki lehet tolni az udvarra.

Megunom az ülést, mászkálók az udvarban. Kánikula. Két újszülött macskát etetnek tejjel a betegek a két épület közti szűk átjáróban. Az új épületet, ahol anyám helye immár biztos, nemrég építették, és alig hagytak helyet, hogy meg lehessen közelíteni. Anyám szobájának egyik fala a szomszéd kórház falára néz, ott műtötték kétszer a volt feleségem agyát, a második műtét után már nem lett többé önmaga, és hétszer operálták a szerelmem gyönyörű szemét. Különös, hogy ilyen helyekhez lesz köze az embernek.

A kerítésen túl óvoda, a műanyag játszótér közvetlenül a kerítés mellett van, mászóka, libikóka, hinta, sehol senki, június vége, nyaralnak a gyerekek. Ősszel majd megint jönnek, játszanak, át-átpislognak a kerítésen, és nem értenek semmit. Az óvónénik és a szülők elmondják nekik, hogy odaát szorgos doktor bácsik és doktor nénik gyógyítják a bácsikat és néniket, és a gyerekek megnyugszanak. Felnőttként is meg fognak nyugodni mindabban, amit mondanak nekik.

Anyám az őszt aligha fogja megérni.

Várom. Az előző kórházból csak nem hozza anyámat a mentő, pedig már reggel nyolckor ott toporogtam, azzal biztattak, hogy mindjárt jönnek érte, én csak menjek előre. Bevásároltam, és jöttem, és várok. Elment egy délelőtt megint.

Felmegyek az osztályra, telefonálni szeretnék, helytelenítőleg csodálkoznak, amiért nincs mobilom. A főnővér telefonján érdeklődöm végül, és kiderül: nem a fizetős szállítást rendelték meg, hanem az ingyeneset, és az bizony soká tart. Főlemelem a hangomat: én meghagytam, hogy a fizetőset kérjek. A diszpécser hangjában vállvonogatás: így van náluk fölvéve, majd megérkezik egyszer. Dühöngök: a felvételi iroda itt nemsokára bezár, délután már nem tudom felvételni, akkor mi lesz, hova vigyem? Felveszik így is, mondja a dicspécser. Nem veszik fel, mondom, mert ahhoz személyi kell, és az nincs nálam. Nem is lehet, mondja a diszpécser, mert az kell a szállítóknak, anélkül nem viszik.

Visszamegyek a kertnek nevezett, nagyrészt lebetonozott udvarba, és várok. Árnyas hely nincs, ülök a napon. Jó lenne aludni, de nem tudok. Kényszeresen megtapogatom a zsebemben a kicsi, téglalap alakú, műanyag belépőkártyát, amit a portán osztogatnak, zsíros a tapintása, menóra van rajta, és kifelé le kell adni; megvan. Mögöttem a mosoda hosszú épülete, nyitva az összes ajtaja, természetes asszonyosságok trécselnek odabent. A főépület lépcsőfeljárójának tetején is beszélgetnek ápolónők, ráérős a hangulat. Ide fogok hát most már járkálni naponta. Legalább két-három óra az út kocsi-val oda-vissza, és mindig csúcsforgalom lesz és csupa őrült vezető. Felállok, felsétálok a főépületbe, ott van a büfé, megtekintem a választékot. Olyan süteményt, amelyet anyám szeret, nem lehet kapni, de kapucsínót igen. Visszamegyek a kertbe, álldogálok. Leülök.

– Gyurka, Gyurka! – kiált fel anyám fektében boldogan, amikor meglát a mentőköcsi nyíló hátsó ajtajában. Aztán azt mondja a szamaritánus szolgálat két emberének, engem dicsérőleg: „Er ist ein Mann...” Tovább nem tudja mondani, a szókincse maximum ötszáz német szó, és azt sem használja már helyesen.

A mentősöket nem érdekli, mit dumál a beteg, amúgy sem értenek németül, kereskes hordágyra teszik anyámat, épp hogy elférnek a két épület között a fordulóban. A tágas liften velük megyek fel az elsőre, ebben a liften fogják majd anyám testét levinni a tepsiben. Az egyik mentős kezébe belegyömöszölöm a kétezrest, ettől aztán kíméletesebben fektetik az ágyra.

Kiveszem a táskájából a személyijét, és futok a felvételi irodára, a főépületbe. Fél három van már, és csak háromig vannak nyitva.

Ebben az elfekvőben – krónikus osztályon, ahogy az egyik korábbi kórházban rendeltetésített a finom nyelvérzékű illetékes hölgy, aki anyám otthoni ápolását havonta öthavi egyetemi fizetésemért készségesen megszervezte volna – elvileg minden ingyenes, és senkitől sem kérnek igazolást a vallásáról. Anyám személyi igazolványát elveszik, az már náluk marad, addig. Alá kell írnom a nyilatkozatot, hogy csak a letétbe helyezett értékekért vállalom felelősséget, valamint hogy a vallási előírásokat betartom.

Mondom a rideg felvételis nőnek: nem én vagyok a beteg, ezt nem tudom aláírni, anyám pedig már nem tudja leírni a nevét, mire megnyugtat: a hozzátartozónál írjam alá a nevemet, és a telefonszámomat is adjam meg. Megteszem. Nem nyilatkoztam tehát sem anyám, sem a magam nevében vallási hovatartozásunkról. Nem mintha bármi jelentősége volna, mégis megkönnyebbülök. Legalább ebben nem hazudtam ma.

Megyek vissza az osztályra, anyám már fekszik az ágyában, megőrül nekem, mint ha rég nem látott volna, nyilván nem emlékszik, hogy az előbb találkoztunk.

– Gyurka, Gyurka! – mondja, és hozzáteszi legörbülő szájjal: bitte, bitte, ami nem jelent semmit, illetve azt jelenti, hogy védjem meg a bajtól.

Valóban meg kellene védenem, én vagyok a hivatott, csak nem vagyok képes.

Gyurka nem én vagyok. Én György vagyok, de anyám már két hónapja nem hív a nevemen. Elfelejtette, hogy fia van.

Gyurka anyám bátyja, akit az Intelligence Service ügynökeként a nácik lekapcsoltak a belgrádi pályaudvaron a második világháborúban, és nem került elő többé. Én György lettem az eltűnt nagybátyámat pótlandó, de a Gyurka foglalt név volt, és anyám következetesen kitarzott amellet, hogy én nem vagyok becézhető. Csecsemőkoromtól Györgynek becézett, és apámnak is így kellett hívnia. A barátaim nem tudták, hogyan is hívjanak, végül kitalálták, legyek akkor Györgyke. Aztán úgy döntöttek, hogy inkább a vezetéknevemen szólítanak.

Gyurkává, az ő mindenható bátyjává, az egyetlen emberré, akit talán szeretett, azóta lettem, hogy nem hajlandó magyarul megszólalni többé. Négyéves korában három hónapig egy Bécs melletti óvodában nyaralt, ott szedett fel annyi németet, amennyit aztán egész életében használt, és ezt a gyerekkori, szűkös szókincset próbálja, jelentős szellemi erőfeszítéssel, használni most is, visszagyerekesedni akarván nyelvileg is a halál kapujában, hónapok óta.

Igyekeztem rávenni, hogy beszéljen magyarul, de kérésemet megértvén összehűzött szemmel nevetett, mint aki nagy dolgok tudója, és soha nem árulta el, miért nem szabad neki az anyanyelvén megszólalnia. „Wir sind in Budapest, ich weiss”, mondogatta néha suttozva, nehogy a kórteremben mások is megtudják a titkot. Érveltem azzal, hogy ha németül beszél, nem értik meg az orvosok és az ápolók, mit is kér tőlük; nevetett. Ismét kérdezgettem, miért nem akar magyarul beszélni, olyankor fáradtságot színlelt, a szemét félig lehunyta, és ha tovább erősködtem, mondta is: „Ich bin müde.” Aztán a „müde” nem jutott már az eszébe, megelégedett azzal, hogy „ich bin”, nekem az volt a dolgom, hogy értsem, hogy „müde”, és értettem.

Beakasztom az üres bádogszekrény keskeny rekeszébe a ruháit, már nem lesz szüksége rájuk. Felhívom a figyelmét a gyümölcslére és a túrós táskára, mert még eszik, sőt fal a műtétje óta, de fáradtan elfordul tőlem. Hihetetlen, mennyire sovány a válla. Az egyik nővér szigorúan közli, hogy szivacsot nem lát, vigyek. Vinni fogok. Közli, hogy a mosásért külön kell fizetni, fizetek. Most még nem adok borraivalót, majd legközelebb: ki kell fürkésznem, kik azok, akik valóban ápolják.

Anyám nem néz rám.

Hiába eszik: fogy, satnyul, a füle hegyes, bár már nem vérzik, és a szemének a bevérsése is elmúlt. A műtét előtt rövidre vágták a haját, ki tudja, miért, hiszen az alhasát műtötték; a feje összement, egészen kicsike, és rátapadnak a hajszálai. Eleven múmia. Öreg csecsemő. Lett még egy gyerekem, rám van bízva ő is, ki tudja, miért. A karján nagy, sötétkék foltok, a rengeteg infúziótól. Azok a foltok még el is tűnhetnek akár. A takarót ledobja magáról, nagyon meleg van. A bal lábfeje befelé görbül, de a sebek, amelyek miatt az érműtétet végrehajtották, begyógyultak rajta. Legalább a lába nem üszkösödik tovább. Legalább nem fáj. Látom, nem nagyon tudja, hol van. Kórházban van, azt persze tudja. De nem kérdezi meg, hogy miféleében. Talán mert sejti.

Mondom neki hazugul: itt szépen meg fog erősödni, csak egyék sokat, hogy majd haza tudjam vinni. Nem reagál, pedig két hete még az volt a vágya, hogy kimehessen egyszer a Margitszigetre.

– Víz – mondja váratlanul.

Visszakérdezem, vizet kér-e, bólint. Töltök neki a pohárba a palackból, de nem akarja elfogadni.

– Víz! – mondja parancsolólag.

– Itt van...

– Nem! Víz! Meleg!

Nem értem. Ideges leszek. Halna meg már minél előbb. Fél éve tart ez a téboly, naponta loholok hozzá, hurcolom vizsgálatokra, rendelőkbe, kórházakba, ortopédiákra, dolgozni nem tudok, aludni nem tudok, elég volt.

Aztán felfogom.

– Kávét kérsz?!

Bólogat.

Ballagok a főépületbe, és kapucsínót kérek sok cukorral. Szívószálat is kérek, újabban csak azzal hajlandó inni. Jó vastag szívószál, örülni fog neki.

Örül. Mohón szívja, szívja, a forró tejeskávé égeti a nyelvét. Kérem, hogy várjon egy kicsit, amíg kihűl, de ő nem, a poharat nem eresztí, és azonnal kiszívja az egészet. Fájni fog a gyomra, mint ilyenkor mindig.

– Gyurka, Gyurka...

Fogom a kezét, sovány múmiakéz, teli májfoltokkal. Simogatom. Már olyan, mint amikor nem fog élni. A sovány arcát is megsimogatom. Hozzádörgöli a fejét a kezemhez. Nem is dörgöli, csak hozzányomja, mint a macskák és a kutyák.

Ideje otthagynom. Úgy megyek el, mint aki órákat töltött vele, holott alig több mint öt percet összesen.

Amíg a bátyját ismeri föl bennem, addig mindennap meglátogatom, és viszek neki finomságot. Öt percnél többet nemigen fogok időzni, beszélni már nincs miről.

Visszanézek. Nem néz utánam, félrebillent fejjel fekszik, maga elé bámul. Egészen kicsike a feje ezzel a lenyírt, szürkésbarna hajjal. Életében most először nincsen frizurája. Most először nem játszik semmit, amióta ismerem. Most már nem az anyám, akit gyűlöltem, csak egy haldokló, aki valamiért rám van bízva, aki véletlenül nem madárnak, nem növénynek, hanem embernek született, és akinek csak napjai vannak hátra.

Csak meg ne szeressem, csak meg ne szeressem most már, az nekem mindennél rosszabb lenne.